

DRÁGASÁG — PIACSZERVEZÉS

A KÖZSZÜKSÉGLETI CIKKEK árának gyors emelkedése igen jelentős mértékben érinti a nagyobb városok lakosságát.

Kétségtelen, hogy mezőgazdasági népességünk is érzi a drágulást, de mégis inkább a városi nép az, amely az egyre jobban emelkedő áraknak hatása alatt kénytelen életszínvonalát csökkenteni. A városi életnek kétségen kívül sok hátránya van, ezek közül azonban a lezajlott gazdasági válság és legutóbb az emelkedő konjunktúrának eredményeként egyre inkább az tolu előtérbe, hogy az élelmezési cikkek ára hihetetlen magasra növekszik, aminek következtében kénytelen a városi ember fogyasztását olyan mértékben csökkenteni, hogy ezt azután ismét a mezőgazdaság érzi meg, mert termelvényeinek elhelyezési problémája súlyosabbá válik.

A közgazdaságtan általános törvényei szerint az árakat a kereslet és kínálat kölcsönös viszonya szabja meg és így különösen élesen feltűnő, hogy az emelkedő árak ellenére is jelentős termelési felesleg alakulnak és ezek sincsenek hatással az ár alaposabb mérséklésére. A mezőgazdaság sincsen megelégedve a városi fogyasztással és amellet, hogy a fogyasztás csökkenését panaszolja, egyben kevesli azt az összeget, amit a felhozott áruért itt kap. A városi tömegek élelmezése terén az a különös helyzet alakult ki, hogy a fogyasztó és termelő szembekerült egymással és kölcsönösen elégedetlenek, nem találják meg egymás számítását.

Kétségtelen tehát, hogy itt egy egészen különös jelenséggel állunk szemben, és minthogy egyrészt a mezőgazdasági termények jobb elhelyezése, másrészt a városi lakosság fogyasztóképességének növelése elsőrendűen fontos, ezekkel a kérdésekkel sokkal behatóbban kell foglalkozni, mintsem azt eleve is gondolták volna. Nemcsak most, hanem már évekkal ezelőtt érdekesen fejlődött ez, de akkor jelentős mértékben megkönnyítette a helyzetet az a körülmény, hogy a fejlődő gazdasági élet, az infláció szomorú korszakából való kibontakozás idején kevésbé volt szembeötlő az élelmiszerek árának állandó, lassú emelkedése, mint ma, amikor a fogyasztó sokkal óvatosabban kénytelen filléreivel számolni, mint ahogyan azt a múltban tette. Különösen az utóbbi két esztendőben vált szembeötlővé ez a rohamosan emelkedő drágaság, amikor a gazdasági fellendülés első idejében a bérek és fizetések összege közel sem követte az emelkedő irányzatot.

A városi piac ellátásának kérdése sokkal súlyosabb kérdés, mintsem azt gondolnánk. Budapest ellátásában például az ország egész résztvesz és az egész magyar mezőgazdaság legfontosabb piaca a főváros. A fővárosban és környékén egybetömörült másfélmillió ember élelmiszerekkel való ellátásának kérdése súlyos feladat elé állítja az arra illetékes tényezőket. Nem elegendő ugyanis megszervezni a budapesti elosztó szervezetet, hanem az organizációnak egészen a földből kell kiindulni, ahol a termelés maga lefolyik és ott kell befejeződni, ahol az a fogyasztó asztalára kerül. Sajnos azonban, ez az organizáció nagyon lassan épül csak ki és hiányában vannak talán azok a nehézségek, amelyek az élelmiszerellátásban a drágaság súlyos problémáját jelentik.

Ha a jelenleg meglévő és eddig felépített szerveket figyeljük, azt fogjuk tapasztalni, hogy a főváros élelmiszerekkel való ellátása csak határain belül organizált. Van egy piachálózatunk, amelynek élén az Élelmiszer Nagyvásártelep jelentékeny funkciót tölt be és ehhez csatlakoznak a kerületi vásárcsarnokok, amelyek azonban napról napra veszítenek súlyukból és jelentőségükből. Alig tíz évvel ezelőtt még a vásárcsarnokokban szerezte be Budapest népe élelmiszerszükségletének jelentékeny részét, ma azonban a vásárcsarnokok és kerületi piacok mellett igen jelentős része van annak a kiskereskedői gárdának, amely nemcsak a mellékutcák, de a főutvonalak üzletsorai között is jelentős számítását találta meg azzal, hogy élelmiszerek kereskedésével foglalkozik.

Természetes, hogy a kiskereskedők, éppen úgy, mint a vásárcsarnoki kereskedők, ma az eladásra kerülő árukat az Élelmiszer Nagyvásártelepen vásárolják, ahová a főváros higiéniai és szállítási szempontok által vezéreltetve kénytelen volt a felhozatalt egybetömöríteni és a szétosztás munkáját elvégeztetni.

A fővárosban fogyasztásra kerülő árucikkek áralakulását megismerendő, elsősorban is azt az utat kell vázolnunk, ahogyan az áru a termelőtől a fogyasztó kezébe jut.

Nagyobb termelő áruját a termelési helyen adja át a nagykereskedőnek, aki az árunak felhozataláról gondoskodik. Kisebb és főként a fővároshoz közelebb eső helyek termelői ezzel szemben a jobb ár elérése céljából maguk szállítják fel termelvényeiket és a Nagyvásártelepen értékesítik azt. Itt természetesen csak a nagykereskedő veheti át tőlük, akinek ilyen módon teljesen kezében van az áralakítás eszköze. Hogy ezzel mennyiben él vissza és mennyiben nem, azt a későbbiekben az áralakulás ismertetése során magyarázzuk meg.

A szétosztás munkáját végző kereskedők rendszerint ettől a nagykereskedőtől szerzik be szükségletüket, bár nem ritka az az eset sem, amikor egy újabb közvetítő kereskedő kapcsolódik a munkába, természetesen a maga részére is jelentős hasznot követelve. A kiskereskedő az átvett áruknak továbbszállításáról köteles gondoskodni és ezután juthat csak az a fogyasztó kezébe. Nagyon gyakori az az eset, amikor a termelő és a fogyasztó közé három, sőt ennél is több kéz ékelődik és mindegyik jelentős rezsivel dolgozva és mértéktelen haszonra igényt tartva adja az árut tovább.

Ha már ehhez a kérdéshez értünk, szükségesnek mutatkozik vizsgálat tárgyává tenni azt, hogy milyen haszonnal dolgozhatnak a fogyasztó és termelő között álló kereskedelmi szervek az élelmiszerek forgalmában?

Az árak alakulását a kereslet és kínálat törvénye szabja meg, azonban az élelmiszerek forgalmában az áralakulásban résztvesz még egy tényező, amelynek a vizsgálatára eddig talán nem is fordítottak elég figyelmet, pedig jelentősége nem is olyan elenyésző, és a drágaság ellen való küzdelemben ennek a tényezőnek szerepe is igen jelentős.

Az élelmiszerek egy tekintélyes csoportja idénycikk és különösképpen a nagyvárosi lakosság ellátásában van fokozott jelentősége az idény cikkeknek. Ezeknél a kereslet és kínálat alakulása másként megy végbe, mint azoknál az árucikkeknel, amelyek rendszeresebben jutnak el a fogyasztás helyére, vagy állnak annak általában rendelkezésére.

Az idénycikkekből a felhozatal első napjaiban a piacra igen minimális mennyiség jut csak. Ezzel szemben, mint minden újdonság iránt fokozottabb érdeklődés nyilvánul meg, aminek következtében az árak igen magasán indulnak. A termelő tudatában van annak, hogy korán érlelve terményeit, magasabb árat kaphat érte, nem enged alkudni, de a nagykereskedő is átveszi azt magasabb áron. A kereslet a magas árakkal szemben azonban tartózkodó és a nagykereskedő szívesen ad túl az árun kisebb haszon mellett is, mert azt tartani nem mutatkozik célszerűnek. Még nem a megromlás veszélye miatt, bár annak is ki van téve, hanem azért, mert ilyen időben az árak rohamos esése következtében a tartásból kifolyólag sokkal nagyobb kára lehet, mintsem ha kisebb haszonnal elégszik csak meg. Nincsenek adataink annak igazolására, hogy a termelői ár és a fogyasztói ár közötti különbség milyen mértékben jelentkezik az egyes élelmiszereknél, és miként alakul egyeseknél a felhozatal idénye alatt, de egészen biztos, hogy a meginduló piackutatás igazolni fogja ezt a megállapítást.

Az első pár nap lassan induló felhozatalával szemben gyorsan következik be egy olyan lökésszerű felhozatal, amelyet a piac már nehezen tud felvenni. Az előző napok magas árainak hatása alatt a termelő leszded egyszerre mindent, amit csak lehet, és olyan tömeg áruval siet a piacra, amelynek elhelyezése már akadályokba ütközik. A nagykereskedő, látván a hatalmas méretű felhozatalt, vonakodik nagyobb mennyiségek átvételétől, mert ki van téve annak a veszélynek, hogy az olcsón is átvett áru eladhatatlan marad és kárára megromlik. A termelővel addig lehet ebben az esetben alkudni, amíg az az árujáért legalább elvesztett munkanapjának és a felhozatalnak költségét megkapja. Pedig ez csak igen csekély tört része az áru értékének és annak az összegnek, amelynek önköltsége abban fekszik. Jogos tehát a termelő minden panasza, aki ilyen módon kénytelen eladni az árut, úgyhogy annak termeléséért tulajdonképpen semmit sem kap.

Ezzel szemben a fogyasztó még ekkor is drágán vásárol. A nagykereskedő lényegesen magasabb százaléku hasznot számít akkor, amikor az olcsón átvett árut a kiskereskedőnek tovább adja. őt ebben

az az okfejtés vezeti, hogy akkor, amikor nagytömegű áru van a kezében, olyan tömeg, amely meghaladja a piac egy napi felvevőképességét, ki van téve annak, hogy az áru egyrésze a tárolás alatt megromlik és hasznavehetetlen lesz. Kénytelen ezt belekalkulálni a nagykereskedői árba és így lesz az olcsó termelői árból magas nagykereskedői, így alakul azután az, hogy a termelő elégedetlen azért, mert mélyen az önköltségi áron alul volt kénytelen itthagyni a felhozott árukat, a fogyasztó meg azért, mert olvasva a piaci jelentéseket, igen olcsó árakról, rekord felhozatalról hall és mégis drágán tudott csak vásárolni.

Világosan látszik ebből, hogy nemcsak a felhozatali és szétosztást költségek drágítják a nagyvárosok piaci árait, hanem az is, hogy a piac soha sincsen kellő mennyiségű áruval ellátva, vagy kevesebb vagy több van azon, és ezen utóbbi esetben a drágaság mértéke még inkább kifejezésre juthat.

Ez az áralakulás és haszonkulcsfejlődés nem így megy végbe abban az esetben, ha a kereskedő a termelés helyén vásárol. Ilyenkor rendszerint előzetes szerződése van a termelővel, és attól úgynevezett napiáron veszi át az árut. De a kereskedő szabja meg a naponta átveendő árumennyiséget, a gazda tehát soha nem szed le többet, mint csak annyit, amennyit a kereskedő számára kijelöl. Jól tudjuk, hogy a legkiválóbb idénycikknek sem árt meg az, hogyha egy nappal korábban, de még inkább nem az, ha egy nappal később szedik le, vagy esetleg minden szállítás nélkül egy-két napig megfelelően kezelve tartják. Ez azonban nem hat ki a fogyasztói ár alakulására, legfeljebb csak abban az esetben hatna, ha a felhozott áruknak nagyobb tömege ilyen módon érkeznek. A gazdára nézve van ennek a rendszernek csak előnye, mert sikerül neki mindig a középárat elérni, soha sincsen kitéve annak, hogy nagyobb tömeget szállítva, az áru nagyrészt esetleg visszaviheti, vagy fillérékért adhatja csak el. A nagykereskedő természetesen a magasabb napiáron adja tovább az ilyen módon megszerzett árut is, és ilyen módon a fogyasztó ebből a némileg már megszervezett felhozatalból nem részesül előnyben.

Abban az esetben, ha termelő és nagykereskedő között olyan szerződés van, amely már előre megállapított árakon való átvételre ad lehetőséget, akkor a kereskedő az átvenni szándékolt árumennyiséget ugyancsak úgy szabályozza mint fentebb, de ebből már a termelőnek semmi haszna vagy kára sincsen. A fogyasztóhoz azonban ez esetben sem ér az áru az átvételi árral összhangba hozható értékben.

Fejtegetéseinkből világosan láthatjuk, hogy a fogyasztói árak alakulása nem alakul arányosan a felhozatal fejlődésével. A fogyasztói ár a legnagyobb felhozatal idején viszonylag magasabb, mint akkor, ha a felhozatal gyengébb, tehát a nagymértékű felhozatal nem előnyös az ár alakulására, míg a kisebb felhozatal természetesen magasabb árakat jelent.

A nagyvárosi lakosság élelmiszerellátásának megszervezése, illetőleg ennek további és mélyebbre járó kiépítése az árpolitika szempontjából is szükséges. Világosan látszik, hogy a felhozatal szabálytalanságai a piaci árak alakulására igen súlyos mértékben hatnak ki; nem engedik meg azt, hogy az áralakulás szabályosan menjen végbe és ennek

következtében a fogyasztói és termelői árak között mindenkor azonos arányú különbség maradjon. A felhozatal szervezetlensége miatt súlyos kár éri a termelői érdekeket is, de jelentős mértékben nehezedik meg a fogyasztó gazdasága is, és ennek következtében kénytelen lesz életszintjét jelentős mértékben alábbszállítani.

A legsúlyosabb kérdés az, hogyan lehetne megszervezni a felhozatalt? Mi biztosíthatná leginkább azt, hogy a nagyvárosi piacra lehetőleg olyan mennyiségű áruk érkezzenek, amelyeknek zavartalan átvétele a leginkább alkalmas árakon mehet végbe, de egyben megakadályozza azt is, hogy élelmiszerhiány keletkezzék?

EZEKNEK A KÉRDÉSEKNEK vizsgálatára hozta létre a főváros vezetősége a piackutató intézetét. Ez van hivatva elsősorban arra, hogy a városi lakosság érdekeinek megvédése céljából kutassa azokat az összefüggéseket, amelyek a termelői ár és a fogyasztói ár között vannak. Keresse és kutassa azt, hogy mikor és hogyan alakulnak a felhozatal és szétosztás költségei, nagykereskedői és kiskereskedői haszonkulcsok. Melyek azok az eszközök, amelyek ennek leszállítására, rendezésére alkalmasak és milyen utak állnak rendelkezésre ennek szabályozása terén. De feladatkörébe tartozik természetesen annak vizsgálata is, hogy milyen eszközökkel lehetne megtalálni a nagyvárosi piac jobb ellátásának, a felhozatal organizációjának kérdését.

A piackutató intézet egyelőre a rendelkezésre álló anyag feltárásán fáradoz, továbbá azt vizsgálja, hogy milyen adatoknak gyűjtése segíthetné elő feladatainak legjobb megoldását. Midőn már ezekből az adatokból világosan olvashat, teheti meg javaslatait és intézkedéseit az áralakulás szabatos és a nagyvárosi lakosság gazdasági életének megfelelő rendezése érdekében.

Nem célunk, sem feladatunk ennek a munkának elébevágni, azonban ha vizsgálat tárgyává tesszük az esetleg lehetséges organizációs eszközöket, részben már rá is mutattunk arra, hogy a nagyvárosok lakosságának élelmezését igenis lehet jobbra és olcsóbbá tenni, vannak eszközök arra, hogy a termelői és a fogyasztói árak között lévő hatalmas szakadék csökkentessék, legalább is arra a mértékre, amit a jogos és szokásos kereskedői haszonkulcs és a felhozatal és szétosztás költségei jelentenek.

Fentebb említettük, hogy abban az esetben, ha a nagykereskedő a termelés helyén vásárol, akkor a felhozatalban bizonyos mértékben szabályosabb áramlás figyelhető meg. A kereskedő már tisztában van azzal, hogy a piac mit és milyen mennyiségben képes felvenni és ennél nem is hoz fel többet. Még így is ki van téve annak, hogy nem ismeri a termelők felhozatali szándékait, és esetleg egy tömeges felhozatali napon ér fel árujával, de ezt belekalkulálta a termelői árba és így csak a termelő járt ezzel rosszul.

Abban az esetben, ha minden termelő bevárná a termelési helyen a nagykereskedő jelentkezését, akkor már a piacon lévő kereskedők bizonyos mértékben megegyezhetnének egymás között — ez végeredményében saját érdekük is — arra vonatkozóan, hogy milyen mennyi-

ségeket hoznak fel. Ezzel kikapcsolnának minden kockázatot, tehát nem kellene nekik a kockázat miatt emelni a haszonkulcsot. Félő azonban, hogyha a kereskedők ennyire meg tudnának szervezkedni, akkor ezt a szervezkedést nem használnák-e ki a fogyasztók és termelők ellen, és ezzel nem jutnánk-e el ismét oda, ahol ma vagyunk?

A termelők azonban nem hajlandók bevárni a kereskedőket, mert szerintük ezt azok kihasználnák, talán még jobban mint ma, amikor a piacot tömegesen ellátó termelő fillérekért kénytelen átadni az árut. Egészen valószínű, hogy ebben az esetben jelentős mennyiségű áru maradna a termelőnél leszedetlenül vagy raktáraiban, mert a kereskedő igen óvatos lesz a felhozatalban.

Sokkal célszerűbbnek mutatkoznék a termelőknek egységes megszervezése, vagy legalább is megfelelő irányítása a felhozatal okszerű beosztása és organizációja érdekében. A gazdáknak ez olyan érdeke, aminőhöz hasonlót nem is kereshetünk. Adatok igazolják, hogy kénytelen a termelt zöldborsót három-, a zöldbabot öt-, a főzeléktököt egy-, és az uborkát is egyfilléres áron átadni a nagykereskedőnek, ha a piacról nem akarja visszavinni az árut. De volt rá eset, hogy az egyfilléres árat sem lehetett megkapni és a pestkörnyéki országutak árkaiba vándorolt a felhozott uborka, míg három-négy nap múlva ismét hat fillérre emelkedett az ára, mert a felhozatalban olyan visszaesés következett be az újabb szállítástól tartózkodó gazdák részéről.

Milyen árak alakuljanak akkor, amikor az egyik nap 400 métermázsa vöröshagyma jön a piacra és rá három napra csak 15, és ekkor négy napon keresztül alig ennél több, majd újra 400 métermázsa. A piac hol el van öntve áruval, hol ismét hiány jelentkezik, az árak fel- és leugrálnak, de mindenkor csak a termelő és a fogyasztó kárára, mert a kereskedő arra hivatkozik: viselnem kell a nagy kockázatot.

A főváros lakossága csodálkozik azon, hogy a termelő panaszkodik, mert ő sohasem vásárolt uborkát hat fillér alatti áron, még akkor sem, amikor a gazda kiöntötte az egész kocsira valót, mert filléren aluli árat szégyennek tartott elfogadni.

Az egész helyzetet csak részben, és akkor is csak a gazda javára segített a Hangya kiegyenlítő vásárlásaival, a főváros lakossága azonban kénytelen volt a magas árakat fizetni és számíthatni, hogy ismét mintegy 25%-kal drágább az ételmezés, mint egy éve volt.

Jelentős szerencse, hogy az élelmiszerek drágulása nem minden vonatkozásban következett be, és vannak egyes cikkek, ahol olcsóbbodás is volt. Egy hétköznapi és egy vasárnapi ebédre végzett számítások szerint az ételmezés kb. 4—16%-kal drágult meg az utolsó esztendőben. Különösen a zsír, a húsfélék drágultak és csak a jó zöldségtermésnek tudható be, hogy valami olcsóbbodás is van és kiegyenlítik az árak egymást.

Fogyasztó és termelő érdekei csak akkor volnának megvédhetők, ha ezek egymással kölcsönös kapcsolatba jutnának — hirdeti egy irányzat. Hogy mennyire téves ez a megállapítás, azt könnyű a következő fejtegetés alapján megítélni, és akkor egyben helyesnek ítélni a fővárosnak azon intézkedését, amely az őstermelőknek a kerületi piacokra való feljutását megakadályozta és ezeket a nagyvásártelepre utasította.

A termelők között uralkodó szervezetlenség következtében az egyes piacoknak áruval való ellátottsága különbözőkép alakult. Ezt a termelők nagyon sok esetben arra használták fel, hogy visszaéltek a pillanatnyilag adott helyzettel és a fogyasztót súlyosan megkárosították. Az egyik piacra befutott Ötven szekérrakomány paradicsom, itt ennek ára kilogrammonként négy fillér volt. A másik piacra ezzel szemben csak két koci paradicsom jutott és itt elérték a tízfilléres árat is. A vásárló háziasszonyok nem kereshetnek fel naponta több piacot és így állandóan napról-napra ki voltak téve annak, hogy egyes élelmiszeri cikkeknel hihetetlen árakat fizettek, amikor a másik piacon esetleg a tömeges felhozatal miatt a záróra előtt filléren alul is kellett eladni. Hogy azután ehhez hozzájárult még az is, hogy a főváros számtalan terén májustól—októberig undorító bűz és szenny tette lehetetlenné a normális lakást, hogy ezek a terek és környékük állandóan fertőzött volt, és ennek következtében az ott eladásra kerülő áru is fertőződött, az csak fokozta azt az elhatározást, hogy a piacok egyesítését rendelje el a főváros. Valóban, amióta a nagyvásártelep kialakult, egységes árak vannak a város egész területén, ha talán fillérekkel magasabbak is ezek, mint annak előtte voltak. De ne feledjük azt sem, hogy a főváros piac-egységesítési törekvéseit megelőzte az az irányzat, hogy a lakosság legnagyobb része élelmiszerszükségletét nem a piacokon és kerületi vásár-csarnokokban szerzi be, hanem kisebb kereskedésekben, és hogy a fűszerek már rendszeresen foglalkoznak ezeknek a cikkeknek árusításával. Ilyen körülmények között a kerületi piacrendszernek már amúgy sem maradt sok jelentősége, és fent említett hátrányai csak inkább váltak alkalmassá arra, hogy ezeket megszüntessék.

Ezek után érthetetlen, hogy a gazdakörök miért kérik a régi árusítási rendszer visszaállítását, illetőleg kiterjesztését. Valószínűleg nem emlékeznek kellően azokra a nehézségekre, amelyeket maguk is róttak akkor. A környéki gazdák olyan tömegesen keresték fel az utóbbi években a kerületi piacokat, hogy elhelyezésük teljesen lehetetlenné vált már. Ahhoz, hogy a gazda helyet kapjon egy-egy ilyen szekérral árusító helyen, már este nyolc órakor ott kellett lennie, holott az árusítást csak reggel hat órakor kezdhette meg, és délelőtt tizenegy óráig volt ott. Ma ráér a Nagyvásártelepre hajnali egy-két órakor beállni és reggel hat órakor már mehet haza — igaz, talán éppen olyan rossz eredménnyel, mint annakelőtte.

Véleményünk szerint a piac jobb ellátása, magasabb termelői és alacsonyabb fogyasztói árak csak akkor lesznek elérhetők, ha a felhozatal szervezett lesz. Ha a gazdatársadalom a főváros hivatott köz-élelmiszeri szaktekintélyeitől irányítást kap arra, hogy megfelelő napokon az egyes árukból milyen mennyiségekre van szükség, és ezt a gazdák maguk között és falvanként szétosztják, akkor értékesítés és beszerzés problémái meg vannak oldva. A környékbeli községek gazdaegyesületei rádió útján értesítést kapnak arról, hogy a piacon bizonyos árucikkből nagyobb mennyiség volna felvehető. Az illető cikkből felhozatalra kerülő áru a községek között egy meghatározott arányban, a természet szerint szét van osztva, tehát könnyű már megszabni azt, hogy kik legyenek azok a gazdák, akik azután ebben a felhozatalban részesed-

nek. És minthogy a piacra közel annyi áru jön, amennyit a fogyasztás fel tud venni, az árak a legegészségesebben alakulhatnak, és az egyes árucikkekben nem lehet olyan ingadozás, mint aminő eddig tapasztalható volt.

A főváros részéről semmi akadályja sincsen annak, hogy a felhozatalra nézve a termelőknek direkt, pontos és azonnali jelentéseket adjon, annál is inkább, mert hiszen most tért át arra, hogy az egyes vásárcsarnokoknak is rádión mondja be az aznapi nagytelepi árakat. Különösen alkalmas lesz erre azonban akkor, ha a piackutató intézet azirányban is világosan lát, hogy valóban mikor és mire, milyen mennyiségekben van szükség.

A termelőknek azonban maguknak kell megszervezni azt, hogy a felhozatalban való részesedés arányát községenként felosszák és a felosztást azután be is tartásák. A piackutató intézet ehhez is fog célszerű adatokat szolgáltatni, de ennek megszervezése már úgy hisszük feladatán túl van.

Meg lehetne oldani a kérdést úgy is — és talán ez vezetne leginkább célhoz — ha a közvetítő nagykereskedelem teljesen kikapcsolatnák. A főváros egy újabb üzemmel szaporodnék, — ami ellen eleve tiltakozna a legális kereskedelem — ez az üzem vidékiek vásárló közegeit délben értesítené a felvásárolandó élelmiszerek mennyiségéről, ezek azt egybegyűjtve este útnak indítanák. Abszolút értelemben vett minőségi termelés volna ezen keresztül kialakítható, és a fővárosi bevásárló üzem haszon nélkül adhatná át a kiskereskedelemnek a felhozott árukat, sőt a helyi szétosztás munkájára is berendezkedhetne. De ki vállalja magára ennek a mamutüzemnek életrehívását? Létrejövele alig hihető, bármennyire is szükségessé teszi ezt a rendszert a fogyasztók érdekének szolgálása, pedig a gazdaközönség sem járna rosszul.

Amíg azonban ez a főváros részéről nézve lehetetlen, — nem lehetetlen a gazdaközönség részéről; ez tömörülhetne egy olyan szervezetbe, amely a felhozatalt megszervezné és a főváros vezetésével alkalmassá tenné arra, hogy nemcsak saját, hanem a fogyasztók érdekeit is szolgálja.

A gazdák közös szervezkedésének eredményeit — más vonatkozásban ugyan — igen hatásosan szemlélteti a Budavidéki őszibarack Termelők Szövetkezete, amelynek megalakulása óta már csak külön utánjárással és összeköttetésekkel lehet budavidéki őszibarackhoz jutni. A tisztára minőségi alapon folyó termelést a Szövetkezet mondhatni az utolsó kilóig együttesen és külföldön helyezi el olyan árakon, amelyek itt nem is remélhetők. A Szövetkezet már egy hűtőházat is szerzett magának és ennek segítségével értékesítési munkáját még szabályosabbá és egyenletesebbé tudja tenni. A termelők senkivel sem állnak tárgyalásba, minden termésüket a Szövetkezet veszi át és végzi az értékesítés egész munkáját. Bármennyire is nehezebbnek látszik a főváros-környéki összes gazdáknak megfelelő szervezése, végeredményében enélkül nem lehet eredményt elérni és konyhakertészetünk igaz fejlődésére sohasem számíthatunk.

A termelés szervezetlensége következtében félő, hogy a májusban rendezendő eucharisztikus ünnepek kimagasló vendéglátása is

nehézségekkel fog járni, vagy ha ennek zavartalansága biztosítható is lesz, akkor meg a kivitelünkben lesznek visszaesések. Pedig kár volna ezért, hiszen amúgy is nehezen kapunk helyet pl. a müncheni Grossmarkthallében a polignoni, szicíliai, máltai, nápolyi új burgonya, a veronai cseresznye, a hollandiai saláta, uborka és paradicsom, a kapföldi körte és szőlő, az egyiptomi hagyma és a Kanári-szigetéről származó paradicsom mellett.

TÉRJÜNK AZONBAN VISSZA a belső piacok szervezetlenségének ismertetéséhez és az ennek leküzdésére irányuló elgondolásokhoz. Csak annyit legyen szabad még a kivittel kapcsolatban említeni, hogy a fokozott kivitel nagyon sok esetben annak köszöni létét, hogy a városi piacok felvevőképességének hiányos ismeretében az árut olcsón külföldre adjuk még akkor, amikor a belső piac is szívesen felvenné azt. Ennek következtében a fogyasztói árak ismét jelentősen emelkednek, anélkül természetesen, hogy ebből a termelőknek hasznuk lenne.

Minden intézkedés teljes mértékben jogosult, mert hiszen a mai helyzet alig néhány embernek jelent hasznot, ezek is azonban jelentős kockázatot vállalnak minden esetben magukra, úgyhogy a magas haszonkulcsok használata némileg indokoltnak is látszik. Sajnos azonban, a kereskedelem szabadságának hívei már a piackutató intézmény felállítását is egyenesen a termelés és egyben a kereskedelem szabadsága veszedelmének tartották, pedig világosan érthető volt, hogy itt egyelőre nincsen másról szó, mint megfelelő felvilágosításhoz a termelők számára, hogy ezek a piacok egyenletes ellátását elvégezhessék.

A piackutatásnak nemhogy kárát vallanánk, hanem jogosan lehetünk meggyőződve arról, hogy munkája következtében a városi lakosság életszínvonala emelkedni fog, mert ennek számára mind több élelmiszer és egyéb áruk felvételét teszi lehetővé. Hogy ezt valóban el tudják érni, arról talán már a következő időkben is jelentős bizonyosságok lesznek, aminthogy különösképpen az Északamerikai Egyesült Államok több nagyvárosa bizonyította ezt.

A budapesti piackutató intézet alapos munkája remélhetőleg meg fogja adni a döntő lökést ahhoz is, hogy a vidéki nagyobb városok fogyasztásának megfigyelésével, a termelői és fogyasztói érdekek összhangbáhozatalára törekedjenek, a közvetítő kereskedelem felesleges munkájának csökkentésével.

Az élelmiszerek eloszlásának egyenetlensége nagyon világosan meglátszik abból az összeállításból, amelyet a vidéki városokban tapasztalt élelmiszerárak magasságának bizonyítására gyűjtöttek. Egy ugyanazon héten (1937 február 22—27) Hajdúszoboszlón egy kiló marharostélyosért „egy pengő tizenöt fillért számítottak, Budapesten 2·18—2·80 pengő között mozgott ennek ára, de Békéscsabán, amely Hajdúszoboszlóval mégis csak közel hasonló helyzetben van, már 2·80 pengőt számítottak ugyanezért. Miként lehetséges az, hogy akkor, amikor Kiskúnfélegyházán egy kilogramm zsirszalonna 1·65 pengő volt, Hódmezővásárhelyen ugyanezért 2·20 pengőt számítottak? Érdekes tény, hogy a sertészsír általában néhány fillérrel drágább

mindig, mint a szalonna mégis ebben az időszakban Kalocsán és Hódmezővásárhelyen ára alatta maradt annak. Szinte hihetetlen, hogy még a búzaliszt árában is jelentős eltérések vannak, egy kilogramm ogg liszt ára Hajdúnánáson 34 fillér, de Kisújszálláson 44 fillér. Kell még valami, ami jobban bizonyítja azt, hogy az élelmezési cikkek árát nemcsak a gazdasági élet általános fejlődése hozza magával? Ezek a számok világosan mutatják, hogy itt a piac organizációs kérdése van elhanyagolva és lehetetlen az, hogy az olcsóbb áru nem tud eljutni abba a városba, ahol drágább, és nem tudja ezzel az ottani árakat lenyomni. Vagy hiány van a piacon és azért nagy a drágaság, vagy a helyi kereskedők túlzott kapzsisága miatt nagyobbak csak az árak. Utóbbira kevésbé gondolhatunk, mert ez akkor több árunál egyaránt jelentkezne, itt viszont csak egyes áruknál van főként meg a helyi fokozottabb drágulás.

Ha a zöldségek és főzelékfélék árának ingadozását vizsgáljuk, akkor még szembeötlőbb lesz a helyzet. Amikor Jászberényben egy kiló fejeskáposztáért 30 fillért kértek, akkor a tőle nem is távol eső Kisújszálláson 5 fillérért kínálták ugyanezt. Kiskúnfélegyházán a kelkáposzta ára 4 fillér volt, Hajdúszoboszlón 65 fillér, és a limitált áru burgonyának ugyanazon fajtát Nagykanizsán 14 fillérért, Kaposvárott 5 fillérért adta a kiskereskedő. Milyen szervezetlenség lehet a piacokon, hogy az árak ilyen módon alakulnak?

A hatóságilag megszabott árak egyébként látszólag segítettek a termelőkön. Akkor pl., amikor a burgonya árát maximálták, rövid időre a termelők tisztességes árakat érthettek el. De a kereskedők hamar új rendszert vezettek be. Amikor a Nagyvásártelepre a környéki parasztszekerek nagyobb tömegben hozzák fel a burgonyát, a kereskedők beszüntetik a vételt és nem is járnak az eladók között. Ezek kétségbeesetten várják, hogy mi lesz. Amikor a kereskedők még mindig nem jelentkeznek, a gazdák sietve keresik fel ezeket irodáikban és kínálják fel felhozott burgonyáikat mélyen a limit alatti árakon. A kereskedő pedig szívességet tesz a gazdának, hogy ezen az áron átveszi. Természetes, hogy az áru továbbadásánál semmivel sem számít kisebb árat, és ilyen módon ismét csak haszonhoz jut, olyan haszonhoz, amely most már teljesen illegális.

Láthatjuk ezekből a fejtegetésekből, hogy a városi piacok, a felhozatal és fogyasztás egységes irányítására milyen hatalmas szükség mutatkozik. Termelő és fogyasztó közös érdeke az, hogy valaminő összhang alkottassák, mert a mai helyzetbe belepusztulnak. A termelőt nem lehet a mai piacviszonyok mellett arra bírni, hogy egyre inkább fokozottan minőségi termelésre rendezkedjék be, a fogyasztó pedig kénytelen életszintjét annyira leszállítani, hogy ennek következtében valóságos válságot idéz elő a termelésben. Az érdekek közösek; mindkét félnek előnyére szolgál tehát ha megfelelő intézmények a piac fejlődését, alakulását kutatják, vizsgálják és ezeknek levont eredményeiből egy olyan felhozatali irányítás alapját teremtik majd meg, amely a kérdést legjobban rendezheti.

RUISZ REZSŐ